Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (seitsemäs jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 2026*

Ennakkoratkaisupyyntö – Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artikla – Vastaus, joka on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä – Yksityisten investointien tukiohjelma – Sisämarkkinoille soveltuva tukiohjelma – Toimivaltaisen viranomaisen kieltäytyminen myöntämästä tukea kyseisen ohjelman puitteissa – Kanne, jossa vaaditaan kyseisen epäävän päätöksen kumoamista – Mainitun epäävän päätöksen tuomioistuimen tekemän mahdollisen kumoamisen taannehtiva vaikutus – Kyseisen tukiohjelman mukaisen tuen myöntämiselle säädetyn määräajan päättyminen tuomioistuinmenettelyn aikana – Ajankohta, jona kyseinen tuki katsotaan myönnetyksi – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin – Asetus (EU) 2015/1589 – 1 artikla – Voimassa oleva tuki

Asiassa C-255/25,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Symvoulio tis Epikrateias (ylin hallintotuomioistuin, Kreikka) on esittänyt 11.2.2025 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 4.4.2025, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Technikes Anaktisis kai Diachorismou AE (ECORESET AE)

vastaan

Perifereia Attikis,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Schalin sekä tuomarit M. Gavalec ja Z. Csehi (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian perustellulla määräyksellä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 99 artiklan mukaisesti,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan ja tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi [SEUT] 107 ja [SEUT] 108 artiklan mukaisesti 17.6.2014 annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (EUVL 2014, L 187, s. 1) 2 artiklan 28 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Technikes Anaktisis kai Diachorismou AE (ECORESET AE) ja toisaalta Perifereia Attikis (Attikan alue, Kreikka) ja jossa on kyse siitä, että viimeksi mainittu on hylännyt kyseisen yhtiön hakemuksen saada tukea maan alueellisen ja taloudellisen kehityksen yksityisten investointien tukiohjelmasta, jonka otsikko on ”Yleinen yrittäjyys” (jäljempänä yleisen yrittäjyyden tukiohjelma), jonka Euroopan komissio on hyväksynyt asetuksen N:o 651/2014 nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Perusoikeuskirja

3 Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”Jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.”

Asetus N:o 651/2014

4 Asetuksen N:o 651/2014 1 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan seuraaviin tukimuotoihin:

a) alueellinen tuki;

b) [pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille)] myönnettävä investointituki, toimintatuki ja tuki pk-yritysten rahoituksensaantiin;

– –

2. Tätä asetusta ei sovelleta seuraaviin:

a) tämän asetuksen III luvun 1 jakson (lukuun ottamatta 15 artiklaa), 2, 3, 4 ja 7 jakson (lukuun ottamatta 44 artiklaa) sekä 10 jakson mukaiset ohjelmat, jos keskimääräinen vuotuinen valtiontukibudjetti on yli 150 miljoonaa euroa, kuuden kuukauden jälkeen niiden voimaantulosta. Komissio voi päättää, että tämän asetuksen soveltamista tällaisiin tukiohjelmiin jatketaan pitempään, arvioituaan asiaankuuluvan arviointisuunnitelman, jonka jäsenvaltio on ilmoittanut komissiolle 20 työpäivän kuluessa ohjelman voimaantulosta”.

5 Kyseisen asetuksen 2 artiklan 28 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:

– –

28. ’tuen myöntämispäivällä’ tarkoitetaan päivää, jolloin tuensaajalle myönnetään laillinen oikeus tuensaantiin asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla”.

6 Mainitun asetuksen 3 artiklassa, jonka otsikkona on ”Poikkeuksen edellytykset”, säädetään seuraavaa:

”Tukiohjelmat, tukiohjelmista myönnetty yksittäinen tuki ja tapauskohtainen tuki ovat [SEUT] 107 artiklan 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla sisämarkkinoille soveltuvia, ja ne vapautetaan [SEUT] 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvaatimuksesta edellyttäen, että tuki täyttää kaikki tämän asetuksen I luvussa säädetyt edellytykset ja tämän asetuksen III luvussa säädetyt kyseessä olevaa tukimuotoa koskevat erityisedellytykset.”

Asetus (EU) 2015/1589

7 [SEUT] 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9) 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

b) ’voimassa olevalla tuella’

– –

ii) hyväksyttyjä tukia eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka komissio tai [Euroopan unionin] neuvosto on hyväksynyt;

– –

c) ’uudella tuella’ kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset;

– –”

Kreikan oikeus

Laki 4399/2016

8 Yksityisten investointien tukijärjestelmien perustamisen institutionaalisista puitteista maan alueellista ja taloudellista kehitystä varten – – 22.6.2016 annetussa laissa 4399/2016 (Nomos 4399/2016 ”Thesmiko plaisio gia ti systasi kathestoton Enischyseon Idiotikon Ependyseon gia tin perifereiaki kai oikonomiki anaptyxi tis choras – –”; FEK A’ 117) säädetään valtiontukiohjelmista, joihin yleisen yrittäjyyden tukiohjelma kuuluu (37–41 §).

Päätös 137926/2017

9 Toinen yleisen yrittäjyyden tukiohjelmaa koskeva hankeilmoitus tuli voimaan taloudesta ja kehityksestä vastaavien ministerin ja apulaisministerin 14.12.2017 tekemällä päätöksellä 137926 /2017 (Apofasi – 137926/2017 tou Ypourgou kai tou Anapliroti Ypourgou Oikonomias kai Anaptyxis; FEK B’ 4445), ja kyseisten hankkeiden kokonaisbudjetiksi vahvistettiin 390 000 000 euroa.

10 Investointihankkeiden jättämismenettelyn aloittamispäiväksi vahvistettiin 15.12.2017.

11 Useiden pidennysten jälkeen kyseisen menettelyn päättymispäiväksi vahvistettiin 21.5.2018.

12 Päätöksessä 137926/2017 asetettiin yleisen yrittäjyyden tukiohjelman mukaisen tuen myöntämisen edellytykseksi erityisten aineellisten edellytysten täyttyminen.

13 Kyseisen päätöksen 14 §:n 1, 5 ja 6 momentissa säädettiin vertailumenetelmästä, jossa asianomaiset toimijat luokiteltiin lopulliseen luetteloon ja sisällytettiin kyseiseen tukiohjelmaan, kunnes kunkin vastaanottavan elimen budjetit oli käytetty loppuun.

14 Mainitun päätöksen 15 §:ssä säädettiin mahdollisuudesta tehdä valituksia.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Pääasian kantaja, joka on sähkö- ja elektroniikkalaitteiden kierrätyksen alalla toimiva yhtiö, esitti 21.5.2018 tämän määräyksen 9 kohdassa mainitun toisen hankeilmoituksen yhteydessä hakemuksen saada yleisen yrittäjyyden tukiohjelmasta tukea investointihankkeelle, joka koski Aspropyrgosiin (Kreikka) sijoitettavan uuden tuotantolinjan asentamista kyseisen yhtiön tuotannon monipuolistamiseksi. Kyseisen hankkeen tukikelpoiset kokonaiskustannukset olivat 1 404 420 euroa.

16 Akkreditoitu arvioitsija katsoi 30.8.2018, että hakemus oli täydellinen ja että pääasian kantajan esittämä investointisuunnitelma täytti säädetyt laillisuusedellytykset.

17 Tämän jälkeen perustettiin ”investointisuunnitelmien arviointikomitea”. Kyseinen komitea totesi, että tiettyjä tositteita puuttui, ja se pyysi täsmennyksiä ja lisätietoja.

18 Otettuaan huomioon pääasian kantajan investointisuunnitelmaa koskevan arviointikertomuksen ja siihen liittyvät asiakirjat kyseinen komitea päätti hylätä kyseisen suunnitelman yhtäältä sillä perusteella, että tukikelpoisia menoja koskevia edellytyksiä ei ollut noudatettu, ja toisaalta sillä perusteella, että mainittu suunnitelma ei koskenut pääasian kantajan uutta taloudellista toimintaa kyseisellä alueella.

19 Pääasian kantaja valitti hylkäävästä päätöksestä valituksia käsittelevälle komitealle.

20 Kyseinen komitea hylkäsi 28.6.2019 valituksen tiettyjen laillisuusedellytysten osalta mutta hyväksyi sen yhden tällaisen edellytyksen osalta. Mainittu komitea antoi kyseisen valituksen lopullista hylkäämistä koskevan päätöksen tiedoksi pääasian kantajalle.

21 Attikan alueen aluekuvernööri vahvisti 10.10.2019 muun muassa arviointikomitean ja valituksia käsittelevän komitean arviointikertomusten perusteella investointihankkeiden lopullisen luettelon nro 618644. Tämä luettelo ei sisältänyt pääasian kantajan investointihanketta.

22 Attikan alueen varainhoidosta vastaava varakuvernööri hylkäsi 19.2.2020 tekemällään päätöksellä 140399 pääasian kantajan investointihankkeen hyväksymistä yleisen yrittäjyyden tukiohjelmaan koskevan hakemuksen sillä perusteella, että tietyt laillisuusedellytykset eivät täyttyneet.

23 Pääasian kantaja nosti 15.6.2020 tästä päätöksestä kanteen Symvoulio tis Epikrateiasissa (ylin hallintotuomioistuin, Kreikka), joka on nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, ja vaati kyseisen päätöksen ja ”kaikkien muiden viranomaisten tässä asiassa toteuttamien toimien tai laiminlyöntien kumoamista”.

24 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että asetuksen N:o 651/2014 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan säännösten mukaisesti komissio, jonka käsiteltäväksi asia tuli, koska yleisen yrittäjyyden tukiohjelman budjetti ylitti kyseisessä säännöksessä säädetyn 150 miljoonan euron vuotuisen enimmäismäärän, hyväksyi Helleenien tasavallan sille toimittaman arviointisuunnitelman luonnoksen ja kyseisen tukiohjelman jatkamisen 31.12.2022 saakka.

25 Mainittu tuomioistuin huomauttaa, että jos sen ratkaisun jälkeen pääasian kantajan investointihankkeen hyväksymistä yleisen yrittäjyyden tukiohjelmaan koskeva hakemus hyväksyttäisiin lopullisesti, viranomaisten olisi – kun otetaan huomioon Kreikan oikeudessa kumoamispäätöksille tunnustettu taannehtiva vaikutus – maksettava asianomainen tuki ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet kyseisen tuomioistuimen päätöksen noudattamiseksi täysimääräisesti valtiontukia koskevien unionin oikeuden määräysten ja säännösten mukaisesti.

26 Symvoulio tis Epikrateias katsoo tältä osin, että Kreikan viranomaiset eivät lähtökohtaisesti voi kyseenalaistaa pääasian kanteen merkityksellisyyttä tai tämän menettelyn kohdetta vetoamalla siihen, että kyseisen hankeilmoituksen osalta ilmoitettu budjetti on mahdollisesti käytetty loppuun tai että investointiohjelma on saatettu päätökseen kyseisessä menettelyssä pidetyn istunnon ajankohtana.

27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden, sellaisena kuin se on vahvistettu Helleenien tasavallan perustuslain 20 §:n 1 momentissa ja perusoikeuskirjan 47 artiklassa, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 51 artiklan kanssa, käyttäminen on taattava täysimääräisesti.

28 Kyseinen tuomioistuin viittaa myös asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohtaan, jonka mukaan ”voimassa olevalla tuella” tarkoitetaan ”hyväksyttyjä tukia eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka komissio tai neuvosto on hyväksynyt”, ja kyseisen asetuksen 1 artiklan c alakohtaan, jonka mukaan ”uudella tuella” tarkoitetaan ”kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset”.

29 Symvoulio tis Epikrateias toteaa, että hyväksyttyyn tukiohjelmaan kuuluvaa valtiontukea ei SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan, luettuina yhdessä tämän määräyksen 24 ja 28 kohdassa mainittujen asetusten N:o 651/2014 ja 2015/1589 säännösten kanssa, mukaan voida myöntää sen jälkeen, kun kyseisen tukiohjelman voimassaoloaika päättyi, eli yleisen yrittäjyyden tukiohjelman osalta 31.12.2022 jälkeen. Muussa tapauksessa tällaista tukea olisi pidettävä ”uutena tukena”, joka olisi asetuksessa N:o 651/2014 säädettyjen menettelyllisten vaatimusten noudattamatta jättämisen vuoksi SEUT 108 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista tukea.

30 Lisäksi se viittaa asetuksen N:o 651/2014 2 artiklan 28 alakohtaan, jonka mukaan ”tuen myöntämispäivällä” tarkoitetaan ”päivää, jolloin tuensaajalle myönnetään laillinen oikeus tuensaantiin asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla”, ja oikeuskäytäntöön, jonka mukaan kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti ajankohta, jona kyseinen tuki on katsottava myönnetyksi. Kyseisen tuomioistuimen mukaan Kreikan oikeudessa on tällöin kyse kyseisen tuen myöntämistä koskevan hakemuksen hyväksymis- tai hylkäämispäätöksen tekopäivästä. Näin ollen se huomauttaa, että jos tukihakemus hylätään, sillä, että tuomioistuinratkaisu, jossa todetaan tämän hylkäämisen mahdollinen lainvastaisuus, annetaan myöhempänä ajankohtana, ei ole vaikutusta tuen myöntämispäivään, eikä myöskään kyseisen tuomioistuinratkaisun taannehtivaa vaikutusta koskevalla kysymyksellä.

31 Se viittaa myös unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan tuki on katsottava myönnetyksi silloin, kun oikeus avun saamiseen valtion varoista myönnetään tuensaajalle sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, joten kyseessä olevien varojen tosiasiallinen siirto ei ole ratkaiseva, mikä ilmenee 19.12.2019 annetusta tuomiosta Arriva Italia ym. (C-385/18, EU:C:2019:1121, 36 kohta).

32 Mainittu tuomioistuin viittaa lopuksi 12.1.2023 annetun tuomion DOBELES HES (C-702/20 ja C-17/21, EU:C:2023:1) 78 ja 79 kohtaan, joissa unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 107 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kun kansallinen säännöstö, jolla otetaan käyttöön lakisääteinen oikeus maksuun, merkitsee kyseisessä määräyksessä tarkoitettua valtiontukea, tuomioistuimessa esitettyjä vaatimuksia, joilla pyritään saamaan kyseinen oikeus toteutettua täysimääräisesti, on pidettävä tämän valtiontuen saamatta jääneen osan maksamista koskevina vaatimuksina eikä vaatimuksina, joilla pyritään siihen, että asiaa käsittelevä tuomioistuin myöntää erillisen valtiontuen.

33 Symvoulio tis Epikrateias katsoo kaikkien näiden seikkojen perusteella, ettei investointihankkeita ollut lähtökohtaisesti enää mahdollista hyväksyä yleisen yrittäjyyden tukiohjelman puitteissa eikä vastaavia yksittäisiä tukia myöntää 31.12.2022 jälkeen. Sen mukaan tukea ei kuitenkaan myönnetä silloin, kun kyseisen ajankohdan jälkeen tuomioistuinratkaisussa todetaan, että ennen mainittua päivää tehty hallintotoimi, jolla tukihakemus on hylätty, on lainvastainen, ja kumotaan kyseinen toimi taannehtivasti sen tekopäivästä alkaen.

34 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että sekä ajankohtana, jona Attikan alueen varakuvernööri hyväksyi lopullisen luettelon investointihankkeista nro 618644, johon pääasian kantajan investointihanke ei sisältynyt, eli 10.10.2019, että ajankohtana, jona Attikan alueen varainhoidosta vastaava varakuvernööri hylkäsi hakemuksen kyseisen investointihankkeen hyväksymisestä yleisen yrittäjyyden tukiohjelmaan, eli 19.2.2020, kyseinen tukiohjelma oli edelleen voimassa. Kyseinen tuomioistuin katsoo, että siinä tapauksessa, että se hyväksyy pääasian kanteen, kyse ei näin ollen voi olla sääntöjenvastaisen valtiontuen myöntämisestä sen omalla tuomioistuinratkaisulla.

35 Mainittu tuomioistuin korostaa kuitenkin, että tiettyjen unionin oikeuden määräysten ja säännösten tulkinta on tarpeen pääasian ratkaisemiseksi, ja viittaa samankaltaiseen asiaan, joka oli vireillä unionin tuomioistuimessa nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön esittämispäivänä ja joka johti 3.7.2025 annettuun tuomioon TOODE (C-653/23, EU:C:2025:517).

36 Symvoulio tis Epikrateias on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 107 artiklan 1 kohtaa ja [asetuksen N:o 651/2014] 2 artiklan 28 alakohtaa tulkittava siten, että [yleisen yrittäjyyden] tukiohjelmassa säädetyn kaltainen valtiontuki ’myönnetään’ silloin, kun asianomainen täyttää kaikki hankeilmoituksessa asetetut edellytykset, mikä tässä tapauksessa vastaa ajankohtaa, jona toimivaltainen viranomainen tekee hakemusta koskevan päätöksensä, vaikka näiden edellytysten täyttyminen on vahvistettu tuomioistuinratkaisulla, joka on annettu tuen myöntämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen ja jolla kumotaan hakemuksen hylkäävä päätös?

2) Vai onko tuen saamista koskevan varman oikeuden saaminen sitä vastoin tehokasta asian kannalta merkityksellisen tuomioistuinratkaisun antamisajankohtana siten, että tällaisessa tapauksessa lainvastaista ’uutta tukea’ myönnetään itse tuomioistuinratkaisulla?

3) Onko [edelliseen] kysymykseen vastattava eri tavalla sen mukaan, onko kyseisen hallintotoimen kumoamisella lainvastaisuuden vuoksi asianomaisessa kansallisessa oikeusjärjestyksessä taannehtiva vaikutus, kuten Kreikassa, vai onko sillä vaikutuksia vain tulevaisuudessa?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

37 Unionin tuomioistuimen presidentin 25.5.2025 tekemällä päätöksellä tämän asian käsittelyä lykättiin 3.7.2025 annetun tuomion TOODE (C-653/23, EU:C:2025:517) julistamiseen saakka.

38 Unionin tuomioistuimen kirjaamo antoi 16.7.2025 päivätyllä kirjeellä kyseisen tuomion tiedoksi ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle ja kehotti sitä ilmoittamaan, haluaako se kyseisen tuomion valossa pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä.

39 Kyseinen tuomioistuin ilmoitti 1.9.2025 päivätyllä kirjeellä unionin tuomioistuimelle aikovansa pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

40 Unionin tuomioistuin voi työjärjestyksensä 99 artiklan nojalla esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa päättää ratkaista asian perustellulla määräyksellä silloin, kun esitettyyn ennakkoratkaisukysymykseen annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä.

41 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin katsoo, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmaisemista epäilyksistä huolimatta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyytämä unionin oikeuden tulkinta voidaan selvästi johtaa 3.7.2025 annetusta tuomiosta TOODE (C-653/23, EU:C:2025:517). Nyt käsiteltävässä asiassa on näin ollen aiheellista soveltaa työjärjestyksen 99 artiklaa.

42 Aluksi on palautettava mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista käsiteltäväkseen saatetun asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuin saattaa myös joutua ottamaan huomioon sellaisia unionin oikeussääntöjä, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole kysymyksessään viitannut (ks. tuomio 12.12.1990, SARPP, C-241/89, EU:C:1990:459, 8 kohta ja määräys 13.2.2020, flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Silloin kun unioni ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion on annettava sisäisessä oikeusjärjestyksessään menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla turvataan unionin oikeusjärjestyksestä johdetut yksityisten oikeudet, mutta jäsenvaltiot vastaavat kuitenkin siitä, että kussakin tapauksessa kunnioitetaan mainittujen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevaa oikeutta, sellaisena kuin se on taattu perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa. Kyseisen 47 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44 Nyt käsiteltävässä asiassa yleisen yrittäjyyden tukiohjelma on todettu sisämarkkinoille soveltuvaksi SEUT 107 artiklan 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja vapautettu SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvaatimuksesta asetuksen N:o 651/2014 3 artiklan mukaisesti. Kyseinen tukiohjelma merkitsee näin ollen kyseisen asetuksen soveltamista. Mainitun asetuksen mukaista kyseisen tukiohjelman sisämarkkinoille soveltuvuuden toteamista jatkettiin komission päätöksellä 31.12.2022 saakka. Tästä seuraa, että mainitun tukiohjelman soveltaminen merkitsee perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua unionin oikeuden soveltamista.

45 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, ovatko SEUT 107 artiklan 1 kohta, asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohta ja asetuksen N:o 651/2014 2 artiklan 28 alakohta, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen kohdan valossa, esteenä kansalliselle säännöstölle tai oikeuskäytännölle, jonka mukaan tuomioistuinratkaisulla tehdyllä viranomaisen sellaisen päätöksen kumoamisella, jolla perusteettomasti evätään yksittäiseltä yritykseltä komission hyväksymän valtiontukiohjelman mukainen yksittäinen tuki, on taannehtiva vaikutus, mistä

seuraa, että kyseinen tuki katsotaan myönnetyksi päivänä, jona kyseinen viranomainen epäsi sen perusteettomasti, vaikka kyseinen tuomioistuinratkaisu on annettu kyseisen tukiohjelman mukaisen tuen myöntämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.

46 Asetuksen N:o 651/2014 2 artiklan 28 alakohdan mukaan tuen myöntämispäivä on päivä, jona tuensaajalle myönnetään laillinen oikeus tuen saamiseen sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla.

47 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ratkaiseva seikka sen ajankohdan määrittämiseksi, jona oikeus saada valtiontukea annetaan tuensaajille tietyllä toimenpiteellä, on se, että kyseiset edunsaajat saavat varman oikeuden kyseiseen tukeen ja valtio vastaavasti sitoutuu kyseisen tuen myöntämiseen. Toimenpide voi nimittäin juuri kyseisenä ajankohtana johtaa kilpailun vääristymiseen, joka on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on näin ollen määrittää sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella ja unionin oikeutta noudattaen ajankohta, jona pääasiassa kyseessä oleva tuki on katsottava myönnetyksi. Kyseisen tuomioistuimen on tässä tarkoituksessa otettava huomioon kaikki kansallisessa oikeudessa mainitun tuen myöntämiselle asetetut edellytykset (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Unionin tuomioistuin on todennut, että tuesta, joka on myönnetty ajankohtana, jona komission kyseiselle tuelle antama hyväksyntä ei ole enää voimassa, on tehtävä komissiolle SEUT 108 artiklan 3 kohdan mukainen ilmoitus, koska kyseessä on uusi tuki, eikä sitä saa ottaa käyttöön ennen kuin komissio on todennut sen soveltuvan sisämarkkinoille (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 On myös palautettava mieleen, että kyseisen asetuksen 1 artiklan b alakohdan ii alakohdassa säädetään, että voimassa olevalla tuella tarkoitetaan hyväksyttyä tukea, mikä kattaa tukiohjelmat ja yksittäiset tuet, jotka komissio tai neuvosto on hyväksynyt. Kyseisen asetuksen 1 artiklan c alakohdassa säädetään, että uudella tuella tarkoitetaan kaikkia tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset.

51 Asiassa, joka johti 3.7.2025 annettuun tuomioon TOODE (C-653/23, EU:C:2025:517, 13, 14, 17, 20, 21, 24 ja 25 kohta), unionin tuomioistuin tutki pääasiassa kyseessä olevaan tapaukseen nähden vastakkaista tapausta, jossa kansallisen oikeuden mukaan silloin, kun tuomioistuimen ratkaisussa todetaan komission hyväksymään valtiontukiohjelmaan kuuluvan yksittäisen tuen myöntämiselle asetetun määräajan päätyttyä, että päätös kyseisen tuen myöntämisestä on lainvastainen, kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä ainoastaan tulevaisuuteen kohdistuvia (ex nunc) myönteisiä hallintotoimia.

52 Unionin tuomioistuin katsoi kyseisessä asiassa, että SEUT 107 artiklan 1 kohtaa ja perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäistä kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle kansallisen säännöstön tulkinnalle, jonka seurauksena komission hyväksymään kansalliseen tukiohjelmaan kuuluvan yksittäisen tuen ei voida katsoa olevan EUT-sopimuksen tässä määräyksessä tarkoitetulla tavalla myönnetty ajankohtana, jona toimivaltainen kansallinen viranomainen epäsi tuen perusteettomasti yksityiseltä, joka oli tehnyt sitä koskevan hakemuksen

sen myöntämiselle asetetussa määräajassa, kun kyseisen määräajan päättymisen jälkeen tuomioistuinratkaisussa on todettu, että epääminen on lainvastainen (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 30 kohta).

53 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on todettu myös, että tuki on katsottava myönnetyksi silloin, kun varma oikeus valtiontuen saamiseen myönnetään tuensaajalle sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla, joten kyseessä olevien varojen tosiasiallinen siirto ei ole ratkaiseva (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Tästä oikeuskäytännöstä seuraa, että koska pääasiassa kyseessä olevan kaltainen valtiontuki katsotaan myönnetyksi ajankohtana, jolloin komission kyseiselle tuelle antama hyväksyntä oli voimassa, sitä on pidettävä asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohdassa tarkoitettuna hyväksyttynä tukena ja näin ollen voimassa olevana tukena siitä riippumatta, että se on maksettu komission hyväksymän tukiohjelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Tällainen tulkinta ei voi vääristää kilpailua markkinoilla. Kuten tämän määräyksen 47 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä käy ilmi, koska toimenpide voi johtaa kilpailun vääristymiseen, joka on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, sinä ajankohtana, jona varma oikeus saada valtiontukea myönnetään, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen tuen maksaminen kyseessä olevan tukiohjelman päättymisen jälkeen asettaa tuen hakijan tilanteeseen, jossa sen olisi pitänyt olla, mikäli toimivaltainen viranomainen olisi toiminut lainmukaisella tavalla, ja se mahdollistaa nimenomaan kilpailutasapainon palauttamisen markkinoille (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 35 ja 36 kohta).

55 Unionin tuomioistuin on päätellyt tämän perusteella, että asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna voimassa olevana tukena on pidettävä yksittäistä tukea, joka katsotaan myönnetyksi ajankohtana, jona toimivaltainen viranomainen epäsi sen perusteettomasti yksityiseltä, joka oli tehnyt sitä koskevan hakemuksen sen myöntämiselle asetetussa määräajassa, mutta joka on maksettu kyseiselle yksityiselle sellaisen myönteisen hallintotoimen täytäntöönpanemiseksi, joka on tehty sellaiseen tuomioistuinratkaisuun sisältyvän määräyksen johdosta, jossa epäämisen todetaan olevan lainvastainen kyseisen määräajan päättymisen jälkeen (tuomio 3.7.2025, TOODE, C-653/23, EU:C:2025:517, 37 kohta).

56 Edellä esitetystä seuraa, että esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että SEUT 107 artiklan 1 kohtaa, asetuksen 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohtaa ja asetuksen N:o 651/2014 2 artiklan 28 alakohtaa, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen kohdan valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai oikeuskäytännölle, jonka mukaan tuomioistuinratkaisulla tehdyllä viranomaisen sellaisen päätöksen kumoamisella, jolla perusteettomasti evätään yksittäiseltä yritykseltä komission hyväksymän valtiontukiohjelman mukainen yksittäinen tuki, on taannehtiva vaikutus, mistä seuraa, että kyseinen tuki katsotaan myönnetyksi päivänä, jona kyseinen viranomainen epäsi sen perusteettomasti, vaikka kyseinen tuomioistuinratkaisu on annettu kyseisen tukiohjelman mukaisen tuen myöntämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on määrännyt seuraavaa:

SEUT 107 artiklan 1 kohtaa, [SEUT] 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 1 artiklan b alakohdan ii alakohtaa ja tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi [SEUT] 107 ja [SEUT] 108 artiklan mukaisesti 17.6.2014 annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 2 artiklan 28 alakohtaa, luettuina Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen kohdan valossa,

on tulkittava siten, että

ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai oikeuskäytännölle, jonka mukaan tuomioistuinratkaisulla tehdyllä viranomaisen sellaisen päätöksen kumoamisella, jolla perusteettomasti evätään yksittäiseltä yritykseltä komission hyväksymän valtiontukiohjelman mukainen yksittäinen tuki, on taannehtiva vaikutus, mistä seuraa, että kyseinen tuki katsotaan myönnetyksi päivänä, jona kyseinen viranomainen epäsi sen perusteettomasti, vaikka kyseinen tuomioistuinratkaisu on annettu kyseisen tukiohjelman mukaisen tuen myöntämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen.

Allekirjoitukset